

Cyfarfod	Pwyllgor Iaith
Dyddiad	5 Hydref 2026
Teitl	Arolygon thematig Comisiynydd y Gymraeg
Awduron	Nia Haf Lewis Ymgynghorydd Iaith
Pwrpas yr Adroddiad	Cyflwyno adroddiad ar arolygon thematig sydd wedi cyrraedd Tîm y Gymraeg eleni, a'r ymateb i'r camau gwella.

1. **Cefndir**

Ymateb i gamau gwella arolygon thematig Comisiynydd y Gymraeg

- 1.1 Fel rhan o swyddogaethau rheoleiddio a monitro Comisiynydd y Gymraeg, cynhelir arolygon gwirio er mwyn asesu i ba raddau y mae sefydliadau'n cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg. Maent yn rhannu canfyddiadau y gwaith arolygu hynny yn barhaus drwy gydol y flwyddyn, er mwyn i gyrff adolygu eu dulliau gweithredu a chryfhau eu cydymffurfiaeth yn unol â'r safonau.
- 1.2 Maent wedi rhannu adroddiadau ar arolygon penodol yn ystod y flwyddyn, lle bu disgwyl i ni fel sefydliad adrodd ar y camau a roddwyd mewn lle mewn ymateb i argymhellion yr adroddiad hwnnw.

2. **Arolygon thematig 2026**

Cyfryngau cymdeithasol

- 2.1 Nid oedd Cyngor Gwynedd yn un o'r sefydliadau oedd yn rhan o'r arolwg, ond mae'r adroddiad yn crynhoi pwyntiau cyffredinol dylwn eu dilyn fel arfer dda. Mae'r prif argymhellion yn pwysleisio cysondeb a chywirdeb o ran iaith ac arddull, wrth gyhoeddi negeseuon yn y ddwy iaith ar gyfryngau cymdeithasol, dros gyfrwng testun neu gyfrwng fideos. Dylid sicrhau bod y cynnwys Cymraeg yr un mor hygyrch a gweledol â'r cynnwys Saesneg.
- 2.2 Mae'r adroddiad llawn i'w weld yma:-
[arolygon-cyfryngau-cymdeithasol-sefydliadau-rh1.pdf](#)
- 2.3 Mi wnaethom ystyried yr argymhellion hynny ac ymateb iddynt fel yr isod:
 - 2.3.1 Argymhelliad 1: Trefniadau goruchwyllo
Cafwyd cyfarfod gyda Rheolwr Cyfathrebu ac Ymgysylltu a'r staff sydd yn ymwneud gyda chyfryngau cymdeithasol er mwyn gwirio a sicrhau bod pob platfform yn cydymffurfio â'r safonau perthnasol. Cafwyd sicrwydd bod trefniadau hunan rheoli addas mewn lle i gael trosolwg o'r holl gyfrifon. Os am agor cyfrif mae'n rhaid llenwi ffurflen gais a chytuno i ddilyn y polisi a chanllaw cyfryngau cymdeithasol.
 - 2.3.2 Argymhelliad 2: Hunaniaeth gorfforaethol
Ffurfioli trefn archwiliadau bob 3 blynedd yn ogystal ag archwiliadau ar hap.
 - 2.3.3 Argymhelliad 3: Cysondeb wrth gyhoeddi negeseuon

Diweddardwyd polisi a chanllaw cyfrifon cymdeithasol yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.

2.3.4 Argymhelliad 4: Hyrwyddo cyfrifon Cymraeg

Defnyddir un cyfrif dwyieithog gyda physt yn cael eu rhoi yn Gymraeg yn gyntaf ac yna'n Saesneg yn unol â'n polisi iaith.

2.3.5 Argymhelliad 5: Fideos

Rydym bob amser yn ceisio sicrhau ein bod yn defnyddio'r dulliau mwyaf addas ar gyfer cynhyrchu fideos gan gynnwys rhai Cymraeg. Gan ein bod yn derbyn ymholiadau gan staff ynglŷn â chyhoeddi fideos yn Gymraeg rydym yn y broses o greu canllaw ychwanegol ar gynhyrchu fideos ar gyfer y cyfryngau cymdeithasol a fydd yn cynnwys cyngor ar sut i sicrhau nad yw fideos yn cael eu trin yn llai ffafriol na'r Gymraeg.

Gwefannau Hamdden a Llyfrgelloedd

2.4 Bu Cyngor Gwynedd yn un o'r sefydliadau wnaeth Comisiynydd y Gymraeg eu defnyddio fel sampl ar brawf, gan wirio'r gwefannau rhwng Hydref a Thachwedd 2025.

2.5 Mae'r canlyniadau llawn ar draws sefydliadau i'w gweld yma:-

[20251218-dg-c-adroddiad-gwefannau-hamdden-a-llyfrgelloedd-all-2.pdf](#)

Crynodeb

2.6 Ar lefel sefydliadol, cawsom ganlyniadau oedd yn uwch oleuo ambell broblem o ran y system, oedd yn golygu bod ambell air neu bennawd (e.e. dyddiau'r wythnos / submit) yn Saesneg yn unig.

Ymateb i'r argymhellion

2.7 Wrth ystyried yr argymhellion, dyma'r ymateb rhoddwyd:

2.7.1 Argymhelliad 1: Trefniadau goruchwyllo

Rydym wedi adolygu a ffurfioli ein prosesau hunan-reoleiddio ac wedi ymrwymo i wneud gwiriadau ar hap bob blwyddyn o wefannau amrywiol. Atgoffwyd staff o'r gofyn i sicrhau nad yw'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael ei thrin yn wahanol a nodwyd bod bwriad i wneud gwiriadau ar hap yn flynyddol gan dîm y Gymraeg a Chraffu. Mae arweiniad a chanllaw i staff yn ein polisi iaith ac fe gyfeirir at yr angen i gydymffurfio gyda Safonau'r Gymraeg ac ein polisi iaith pan yn comisiynu gwaith i drydydd parti.

2.7.2 Argymhelliad 2: Hunaniaeth gorfforaethol

Mae Cyngor Gwynedd ar hyn o bryd wrthi'n diweddaru canllawiau brand ar gyfer y cyngor ac yn bwriadu atgoffa staff i gynnwys y logo cywir ac arddel enwau Cymraeg. Bydd Tîm y Gymraeg a Chraffu yn cynnal archwiliadau blynyddol ar hap o wefan y Cyngor ac unrhyw wefan berthnasol arall.

2.7.3 Darganfuwyd rhai gwallau eleni oherwydd bod diweddariadau wedi eu gwneud i feddalwedd. Yn anffodus nid yw'r system yn cyfieithu bod dim yn gywir bob amser i'r Gymraeg. Eglurwyd bod swyddogion yn cydweithio gyda'r cwmnïau sy'n gyfrifol am y systemau er mwyn ceisio cael datrysiaid i sicrhau nad yw hyn yn digwydd eto. Y gobaith yw y bydd posib cael rhestr o'r tesun cyn cyhoeddi diweddariad er mwyn gwirio bod popeth wedi ei gyfieithu i'r Gymraeg.

2.7.4 Argymhelliad 3: Cysondeb wrth gyhoeddi neu ddiwygio tudalennau

Nid yw mwyafrif helaeth staff y Cyngor yn gallu cyhoeddi cynnwys ar wefan y Cyngor eu hunain. Gwneir hynny fel arfer gan dîm y wefan, sy'n gwirio bod y Gymraeg a Saesneg ar gael wrth dderbyn cynnwys i'w gyhoeddi. Nid yw'r cynnwys yn cael ei gyhoeddi oni bai bod fersiwn Cymraeg a Saesneg ar gael. Atgoffir staff sy'n gyfrifol am gynnwys a roddir ar y wefan drwy system trydydd parti, e.e. modern gov, tascomi i ddilyn yr un drefn.

2.7.5 Argymhelliad 4: Cyfieithu

Mae gwasanaeth prawf ddarllen a chyfieithu yn cael ei ddarparu gan y Tîm Cyfieithu ar gyfer holl staff. Anogir staff i ddefnyddio eu gwasanaeth hwy i gyfieithu a phrawf ddarllen holl ddeunyddiau cyhoeddus.

2.7.6 Argymhelliad 5: Fideos

Ar hyn o bryd mae gwaith yn cael ei wneud at ddatblygu canllawiau ynghylch arfer da gyda cyhoeddi fideos. Bydd y canllaw yn cynnwys cymal sy'n atgoffa staff sut i sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar fideos.

2.7.7 Argymhelliad 6: Cydweithio

Mae'r Cyngor eisoes mewn trafodaethau gyda chwmnïau sy'n darparu ein gwefannau er mwyn gwella cydymffurfiaeth gyda Safonau'r Gymraeg. Mae'r gwallau a ddarganfydd ? gan yr arolwg bellach wedi eu cywiro. Fel nodir uchod y gobaith yw y bydd posib cael ? rhestr o'r testun cyn cyhoeddi diweddariad yn y dyfodol er mwyn gwirio bod popeth wedi ei gyfieithu i'r Gymraeg.

Hyfforddiant

2.8 Derbyniodd y Cyngor arolwg, er mwyn i'r Comisiynydd ddysgu am y ddarpariaeth hyfforddiant Cymraeg i staff, asesu ei effaith ar ddefnydd ymarferol o'r Gymraeg, ac adnabod arferion da a meysydd i'w gwella.

2.9 Mi fyddwn yn ymateb i'r argymhellion dros y misoedd nesaf, gyda'r pwyslais ar hyrwyddo ein polisi iaith ymysg staff er mwyn cryfhau trefniadau mewnol i arfogi a chefnogi staff i ddefnyddio'u Cymraeg ac i mesur effaith cyfleoedd hyfforddiant ar ddefnydd y Gymraeg yn y gwaith.

3. Argymhelliad

Gofynnir i'r aelodau:

- Dderbyn cynnwys yr Adroddiad gan nodi'r sylwadau dderbyniwyd.